

Spory rodičů o volbu základní školy dítěte

Mgr. Veronika Kaiserová

Vzdělání je zejména v dnešní době záležitostí, která je velmi podstatná pro budoucí směřování člověka. S rozšiřováním nabídky speciálních škol soukromých i státních bude zákonitě čím dál více docházet k rozdílným názorům rodičů na volbu školy u jejich dětí. Kdo má rozhodnout o tom, zda by mělo dítě docházet do venkovské školy, ve které dítě prostředí zná již z předškolních aktivit, zná kamarády, kteří školu navštěvují, či zda by dítě mělo navštěvovat výběrovou jazykovou školu ve vzdálenějším krajském městě? Článek si klade za cíl zmapovat praxi současného rozhodování o přijetí do školského zařízení a případný návod řešení v případě, že jsou rodiče ve sporu ohledně výběru školy.

Oba rodiče souhlasně rozhodují o všech záležitostech týkajících se společného dítěte. Souhrn práv a povinností rodičů při péči o nezletilé dítě se nazývá rodičovskou odpovědností. Tato odpovědnost vzniká narozením dítěte a trvá do nabytí jeho plné svéprávnosti. Nositeli rodičovské odpovědnosti jsou zásadně oba rodiče (ust. § 865 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník). Nesezdanost rodičů, rozvod rodičů, svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů ani střídavá péče obou rodičů nemá bez dalšího vliv na rodičovskou odpovědnost rodičů, kteří oba nadále zůstávají jejich nositeli v plném rozsahu, práva a povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti jsou i nadále stejná.

Každý rodič vykonává běžná práva a povinnosti samostatně, o podstatných záležitostech jsou povinni se dohodnout. Oba proto nadále rozhodují o všech záležitostech týkajících se společného dítěte, přičemž nedohodnou-li se o podstatných z nich, musí se obrátit na soud. Soud v takovém případě posoudí zájmy nezletilého dítěte a rozhodne (ust. § 877). Za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte.

Za významnou záležitost při výkonu rodičovské odpovědnosti se tedy považuje i výběr školy, kde dítě bude plnit svou povinnou školní docházku.

Přijetí dítěte do základní školy probíhá v režimu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. A dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, dle něhož ředitel školy rozhoduje o právech a povinnostech v oblasti státní správy v případě přijetí k základnímu vzdělávání podle § 46 ŠZ.

Z dikce i účelu právní úpravy je nepochybné, že subjektem práva na vzdělání je dané dítě [srov. též ust. § 21 odst. 1 písm. a) školského zákona, dle kterého mají žáci a studenti právo na vzdělání a školské služby dle tohoto zákona, jakož i soudní judikaturu, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Aps 3/2010], které se tak stává přímým účastníkem předmětného správního řízení. Účastníky předmětného řízení jsou i rodiče (resp. zákonní zástupci) dítěte, a to jako osoby, které mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech. Přestože právo na vzdělání je výlučným právem daného dítěte, resp. žáka, paralelně existuje i právo rodiče na volbu základní školy, jež nepřímo zakotvuje školský zákon.

Mgr. Veronika Kaiserová je advokátkou spolupracující v AK Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o.

Podle ust. § 36 odst. 5 školského zákona platí, že žák plní povinnou školní docházku ve spádové škole, pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou základní školu. Opomenout nelze ani druhou stránku rodičovské odpovědnosti, a totiž povinnost zákonného zástupce přihlásit dítě k povinné školní docházce (ust. § 36 odst. 4 školského zákona). Rozhodnutí správního orgánu (ředitele základní školy) o přijetí dítěte k základnímu vzdělávání, resp. o přestupu žáka do jiné základní školy, tak odráží nejen právo rodiče na volbu základní školy, ale též splnění rodičovské přihlašovací povinnosti. V tomto směru se tedy přijetí k základnímu vzdělávání, resp. přestup žáka na jinou základní školu, dotýká práv a povinností samotného rodiče, nikoli jen jeho dítěte.

Rodiče by se o volbě školy měli nejprve dohodnout, ne vždy je však dohoda možná. Pokud se rodiče nedohodnou, měli by se obrátit na soud a následně v souladu se soudním rozhodnutím podat žádost o přijetí. Praxe škol je však taková, že stačí, když žádost podá jeden z rodičů, přičemž se předpokládá předchozí vzájemná dohoda, kterou tedy navenek projeví již pouze jeden z nich.

Takový postup vychází z předpokladu nového občanského zákoníku (dříve i zákona o rodině) a školského zákona, že rodiče jednájí ve shodě (**RC**) **5 Cz 119/67**: „*Zákon o rodině předpokládá, že rodič, který zastupuje dítě, jedná v souladu s vůlí druhého rodiče. V případech, kdy jeden z rodičů zastupuje dítě v běžných věcech, vyjádření druhého rodiče není nutné. Zákon o rodině výslovně nedefinuje „podstatné věci“ vyžadující zastupování (shodu) obou rodičů, proto je třeba posuzovat každý návrh podle okolností konkrétního případu. O neshodu v podstatných věcech jde např. při volbě povolání dítěte, studiu dítěte, určení bydliště dítěte, změně příjmení, dispozicích s majetkem apod.*“

A dále uvedené rozhodnutí říká: „*V případech, kdy jeden z rodičů zastupuje dítě v běžných věcech, není nutné vyjádření druhého rodiče. Jde-li však o podstatnou věc, je třeba se dotázat druhého rodiče, zda s projevem zastupujícího rodiče souhlasí. Pokud by druhý rodič vyslovil nesouhlas, byly by dány podmínky pro postup podle § 49 zákona o rodině.*“

Podá-li žádost pouze jeden z rodičů dítěte, je účastníkem předmětného správního řízení i druhý z rodičů, který má stejná procesní práva jako rodič – žadatel. Jako takový musí být správním orgánem (ředitelem školy) uvědomen o zahájení správního řízení (ust. § 47 správního řádu), přičemž nesouhlasí-li s postupem (žádostí) prvního rodiče, má právo vyjádřit svou odchylnou vůli. Pokud se tak stane, ředitel školy učiní to, co měli učinit rodiče ještě před samotným podáním žádosti, tj. v souladu s ust. § 64 odst. 1 písm. c) správního řádu řízení přeruší a odkáže rodiče na soud ve smyslu citovaného ust. § 49 zákona o rodině.

Jak jsem již zmínila výše, uvedená problematika se bude stále více objevovat i na poli soudním, což je bezpochyby dáno velkou rozvodovostí, kdy rodiče následně ani ohledně dětí nejednájí ve shodě, a dále širším výběrem škol, když právě pestrá nabídka školských zařízení může u rodičů vzbudit rozdílné názory na to, jaká ze škol je pro jejich dítě nejlepší.

Aktuálně zmíním rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2013 sp. zn. **28 Co 158/2013**. **Právní věta uvedeného rozhodnutí zní:** „*1. Nedohodnou-li se rodiče na tom, do jaké základní školy nastoupí jejich dítě, měl by ten z rodičů, který navrhuje zapsat dítě do spádové základní školy (tj. školy, v jejímž správním obvodu má dítě trvalý pobyt), podat k soudu návrh na nahrazení souhlasu druhého rodiče*

s podáním přihlášky k zápisu do základní školy s takovým časovým předstihem, aby v době zápisu do první třídy základní školy bylo k dispozici soudní rozhodnutí, které by souhlas nesouhlasícího rodiče s podáním přihlášky nahradilo. 2. Bylo-li dítě už ve dvou různých školách zapsáno do první třídy a řediteli škol bylo pravomocně ve správním řízení rozhodnuto o přijetí dítěte k povinné školní docházce, lze neshodu mezi rodiči odstranit jen tak, že bude soudem výslovně rozhodnuto, ve které škole dítě zahájí školní docházku, protože nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním přihlášky k povinné školní docházce (k zápisu do první třídy) již nepřipadá v úvahu.“

V uvedené věci byla neshoda mezi rodiči v tom, ve které škole má od září 2013 nezletilá plnit povinnou školní docházku. Otec preferoval základní školu s rozšířenou výukou jazyků mimo město, ve kterém má nezletilá bydliště, matka naopak základní školu, která je pro nezletilou spádová (dle § 36 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb.). Soud ve svém rozhodnutí uvedl, že za stavu, kdy je nezletilá ve výchově matky a má bydliště v totožném městě jako je tato škola, a kdy sama projevila přání chodit do spádové základní školy, je v zájmu nezletilé zahájit školní docházku v uvedené spádové škole. Soud zohlednil zejména přání nezletilé, okolnosti za kterých toto přání vyslovila. Soud vzal rovněž v úvahu každodenní dojíždění a odkázanost nezletilé na dopravu osobním automobilem otce a jeho příbuzných, nevhodnost dojíždění hromadnou dopravou s ohledem na věk nezletilé, brzké vstávání, oproti dennímu režimu, pokud bude navštěvovat spádovou školu. Soud výslovně uvedl: „*Soud nijak nezpochybňuje význam kvalitního vzdělání ve světě s otevřenými hranicemi a se zajímavými možnostmi uplatnění v profesním životě pro vzdělané a jazykově dobře vybavené občany země Evropské unie.*“ Nicméně konstatuje, že kvalitního vzdělání lze dosáhnout na víceletých gymnáziích, když dítě ve věku nezletilé potřebuje pevné rodinné zázemí, jeden domov, pravidelný školní režim apod.

V uvedeném případě došlo k té situaci, že nezletilá byla zapsána v souladu se školským zákonem do dvou různých základních škol, tj. každým z rodičů do konkrétní základní školy bez souhlasu druhého rodiče. Soud uvedl, že... „*lze tuto neshodu odstranit jen tak, že bude rozhodnuto, ve které škole nezletilé dítě zahájí školní docházku.*“ Tak jak již bylo uvedeno výše, tento rozpor nemusí nastat jen mezi rozvedenými rodiči, ale může nastat mezi rodiči, kteří jsou manželé i spolu žijí.

Soud ve svém rozhodnutí uvádí svůj názor jako návod, jak správně by rodiče měli postupovat: „*Pokud jeden z nich nesouhlasí s nástupem dítěte do spádové základní školy (to je škola, v jejímž správním obvodu má dítě trvalý pobyt) nebo do jiné školy nežli spádové, měl by ten rodič, který s takovou školou souhlasí, podat návrh na nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním přihlášky k zápisu do této základní školy s takovým časovým předstihem, aby v době zápisu do první třídy základní školy bylo k dispozici soudní rozhodnutí, které by souhlas nesouhlasícího rodiče s podáním přihlášky nahradilo.“*

Dítě je povinen přijmout k povinné školní docházce jen ředitel spádové školy, pokud se tedy stane, že dítě nebude zapsáno do žádné školy (ani jeden z rodičů nesouhlasil se spádovou školou, a přihlášku podali na jiných školách), pak dítě zahájí povinnou školní docházku ve své spádové škole automaticky (§ 36 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.). Pokud však už dítě je ve dvou různých školách zapsáno, existují pravomocná rozhodnutí o přijetí dítěte k povinné školní docházce, lze podle názoru soudu „*neshodu mezi rodiči odstranit jenom tak, že bude rozhodnuto, ve které škole*

nezletilé dítě zahájí školní docházku, protože správní řízení podle školského zákona je již skončeno, rozhodnutí je doručeno oznámením podle § 183 odst. 2 školského zákona a nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním přihlášky k povinné školní docházce (k zápisu do první třídy) z těchto důvodů již nepřipadá v úvahu.“

Závěrem je tedy možné říci, že rodič by měl uvážit dopředu jaké požadavky na školu pro své dítě má a zda s takovou školou druhý rodič souhlasí. Pokud takový rodič nesouhlasí s nástupem dítěte do spádové základní nebo do jiné školy nežli spádové, měl by ten rodič, který takovou jinou školu preferuje, podat návrh na nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním přihlášky k zápisu do této základní školy s takovým časovým předstihem, aby v době zápisu do první třídy základní školy bylo k dispozici soudní rozhodnutí, které by souhlas nesouhlasícího rodiče s podáním přihlášky nahradilo. Pokud však už dítě je ve dvou různých školách zapsáno, je nutné soudně rozhodnout, ve které škole nezletilé dítě zahájí školní docházku.